

HM Government

Būsimi Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos santykiai

Santrauka

Jungtinė Karalystė iš **Europos Sąjungos pasitrauks 2019 m. kovo 29 d.** taip pradėdama kelią nauja kryptimi pasaulyje.

Vyriausybė **įgyvendins sprendimą, priimtą referendumu 2016 metais**. Tai didžiausia demokratiniu būdu iškelta užduotis šios šalies istorijoje. Vyriausybė pasieks esminį etapą vykdydama savo pagrindinę misiją – kurti visiems tinkamą šalį. Kurti šalį, kuri bus stipresnė, teisingesnė, vieningesnė ir aktyvesnė pasaulyje.

Detali vizija

Vykdydama šią misiją, Vyriausybė pateikia detalų pasiūlymą dėl **principinio ir praktinio „Brexit“**.

Šiuo pasiūlymu **pagrindžiama vizija, kurią Ministrė pirmininkė išdėstė Lankasterio namuose, Florencijoje, Londono mero rezidencijoje ir Miunchene**, ir tokiu būdu sprendžiami per praėjusius mėnesius ES iškelti klausimai – paaiškinama, kokie santykiai galėtų būti palaikomi, kuo jie galėtų būti naudingi abiem šalims, ir kodėl tokiu būdu būtų gerbiamas JK suverenumas bei ES savarankiškumas.

Iš esmės, tai yra paketas, kuriuo siekiama sukurti **naują ir teisingą** teisių ir pareigų **pusiausvyrą**. Vyriausybė tikisi, kad jis **paskatins didinti pastangas derybose**. Šiuo metu JK ir ES dirba kartu, siekdamos, kad rudenį būtų parengta ir suderinta būsimų santykių struktūra.

Principinis „Brexit“

Principinis „Brexit“ reiškia, kad **gerbiamas referendumo rezultatas** ir JK visuomenės sprendimas susigrąžinti JK įstatyminę, sienų ir monetarinę kontrolę ir tai atliekama taip, kad būtų įgyvendinami platesni Vyriausybės tikslai penkiose pagrindinėse JK nacionalinės politikos srityse.

Ekonomikos srityje siekiama plėtoti plačius ir gilius ekonominius ryšius su ES, kad kuo labiau išaugtų gerovė ateityje, atsižvelgiant į šiuolaikinę JK pramonės strategiją, ir kuo mažiau nukentėtų prekyba tarp JK ir ES bei būtų išlaikytos darbo vietos bei pragyvenimo šaltiniai, o kartu siekiama pasinaudoti visomis prekybos galimybėmis visame pasaulyje.

Bendruomenių srityje siekiama spręsti referendumu nurodytus susirūpinimą keliančius dalykus: nutraukti laisvą judėjimą ir įdiegti naują imigracijos sistemą, suformuoti naują nepriklausomą politiką, skirtą žemės ūkio ir žuvininkystės bendruomenėms remti, pasitelkus „Shared Prosperity Fund“ paskatinti naują JK miestų ir miestelių atsikūrimo bangą ir užtikrinti piliečių saugumą.

Unijos požiūriu siekiama laikytis įsipareigojimų Šiaurės Airijai išsaugant taikos procesą ir neįvedant pasienio kontrolės, užtikrinti konstitucinį ir ekonominį JK vientisumą bei suteikti tinkamus įgaliojimus Edinburgui, Kardifui ir Belfastui, taip pat užtikrinti, kad sutartis galėtų Karūnos valdoms, Gibraltarui ir kitoms užjūrio valdoms, pažymint, kad jų ilgalaikiai santykiai su JK nebus keičiami.

Demokratijos srityje siekiama palikti ES institucijas ir susigrąžinti JK suverenumą, užtikrinti, kad įstatymus, pagal kuriuos gyvena žmonės, priimtų gyventojų renkami asmenys, o tu įstatymų įgyvendinimą prižiūrėtų JK teismai ir būtų aiškiai atsiskaitoma JK gyventojams.

Siekiant įtvirtinti **JK vietą pasaulyje**, siekiama toliau skatinti inovacijas ir naujas idėjas, įtvirtinti visiškai nepriklausomą užsienio politiką ir dirbti kartu su ES, skatinant ir saugant bendras Europos vertybes – demokratiją, atvirumą, laisvę.

Nauji santykiai

Vadovaudamasi šiais principais, Vyriausybė yra pasiryžusi kurti **naujus santykius, kurie atitiks tiek JK, tiek ES interesus**. Siekiama, kad JK pasitrauktų iš bendrosios rinkos bei muitų sąjungos ir pasinaudotų naujomis galimybėmis bei susikurtų naują vaidmenį pasaulyje, tuo pačiu apsaugodama darbo vietas, palaikydama augimą ir išlaikydama bendradarbiavimą saugumo srityje.

Vyriausybė mano, kad šie nauji santykiai turi būti platesni nei bet kurie kiti ES ir ES trečiųjų šalių santykiai. Jie turėtų **atspindėti gilia JK ir ES istoriją, glaudžius ryšius ir unikalų pradžios tašką**. Šie santykiai turi suteikti realią ir ilgalaikę naudą abiem šalims, remti bendrą gerovę ir saugumą, todėl Vyriausybė siūlo santykius grįsti ekonomine ir saugumo partneryste.

Planuodamos būsimus santykius, JK ir ES taip pat turi imtis **atsakingų veiksmų, kad neatsirastų pasienio kontrolė tarp Šiaurės Airijos ir Airijos** taip pat būtų atsižvelgta į konstitucinį ir ekonominį JK vientisumą bei ES savarankiškumą.

Ekonominė partnerystė

Dėl šios priežasties, formuodamos naujus prekybos santykius, JK ir ES turėtų sutelkti dėmesį į tai, kad būtų užtikrinta nuolatinė **laisva prieiga prie abiejų šalių prekių rinkų**.

Siekdama įgyvendinti šį tikslą, Vyriausybė siūlo sukurti **laisvosios prekybos prekėmis zoną**.

Ši laisvosios prekybos zona **apsaugotų unikaliam integruotam tiekimo grandinei ir savalaikius procesus**, kurie per pastaruosius 40 metų buvo sukurti visoje JK ir ES, taip pat apsaugotų su tuo susijusias darbo vietas ir pragyvenimo šaltinius, užtikrinant, kad abiejų šalių verslas turėtų galimybes toliau veikti naudodamas turimas vertės ir tiekimo grandines. Tai leistų išvengti muitinės ir reguliavimo patikrų pasienyje, o įmonėms nereikėtų pildyti brangių muitinės deklaracijų. Tai suteiktų galimybę gauti produktams tik vieną patvirtinimą ir leidimų rinkinį bet kurioje rinkoje todėl prekes būtų galima parduoti abiejose rinkose.

Todėl sukūrus laisvosios prekybos prekėmis zoną, būtų užtikrinta, kad JK ir ES, palaikydamos būsimus santykius, **laikysis bendrų įsipareigojimų Šiaurės Airijai ir Airijai**.

Toks sprendimas leistų išvengti pasienio kontrolės tarp Šiaurės Airijos ir Airijos, nepakenkiant JK vidaus rinkai. Tai siekiama įgyvendinti tokiu būdu,

kad būtų visiškai laikomasi ES bendrosios rinkos, muitų sąjungos ir jos taisyklėmis pagrįstos sistemos vientisumo.

Be šių **glaudžių susitarimų dėl prekių turėtų būti parengti nauji susitarimai dėl paslaugų ir skaitmeninių paslaugų**, tokiu būdu suteikiant JK laisvę vystyti tose srityse, kurios yra svarbiausios jos ekonomikai. Vyriausybė siekia kiek įmanoma sumažinti naujas prekybos kliūtis tarp JK ir ES ir tikisi, kad abi šalys stengsis ilgai jas dar labiau mažinti. Tačiau Vyriausybė pripažįsta, kad JK iškilis daugiau kliūčių patekti į ES rinką nei jų yra šiandien.

Galiausiai, glaudžius santykius reikės paremti nuostatomis, užtikrinančiomis abiejų šalių pasitikėjimą, kad **sutartimi supaprastinta prekyba bus atvira ir sąžininga**. Taigi, Vyriausybė siūlo abipusius įsipareigojimus, kurie užtikrintų, kad JK įmonės galės sąžiningai konkuruoti ES rinkose, o JK veikiančios ES įmonės taip pat turės tokias pačias sąlygas.

Tuo remiantis, Vyriausybės parengta vizija grindžiama **ekonomine partneryste**, apimančia:

- bendrą **prekių, įskaitant žemės ūkio produktus**, taisyklių sąvadą, apimančią tik tas taisykles, kurios būtinos siekiant užtikrinti laisvą prekybą pasienyje, o tai reiškia, kad JK iš anksto pasirenks pagal sutartį laikytis numatyto derinimo su atitinkamomis ES taisyklėmis, kurias nustato Parlamentas arba decentralizuotos įstatymų leidybos institucijos;
- JK dalyvavimą tose ES **agentūrose, kurios teikia leidimus prekėms** griežtai reglamentuojamuose sektoriuose, t.y. Europos cheminių medžiagų agentūroje, Europos aviacijos saugos agentūroje ir Europos vaistų agentūroje. JK pripažins šių agentūrų taisykles ir padengs jų išlaidas pagal naujus susitarimus, kuriais būtų pripažįstama, kad JK nebus valstybė narė;
- palaipsniui įvedamą naują **supaprastintą muitų susitarimą**, kuris panaikintų JK ir ES muitinės patikrinimų ir kontrolės poreikį, tarsi tai būtų bendra muitų teritorija. Toks sprendimas leistų JK kontroliuoti savo prekybos su likusiu pasauliu tarifus ir užtikrintų, kad įmonės mokėtų reikiamą tarifą ar būtų neapmokestintos. Šis susitarimas pradėtų veikti etapais, kai abi šalys užbaigs būtinus parengiamuosius darbus;
- derinant su **nuliniais prekių tarifais** tokie susitarimai padėtų išvengti prekių sulaikymo pasienyje ir apsaugotų integruotas tiekimo grandines, apimančias JK ir ES, išsaugant jų sukuriamas darbo vietas ir pragyvenimo šaltinius;
- naujus susitarimus dėl **paslaugų ir skaitmeninių paslaugų**, kurie suteiktų reguliavimo laisvę tose srityse, kurios yra svarbiausios JK paslaugomis grįstai ekonomikai. Tokiu būdu būtų užtikrinama, kad JK galės geriausiai vystyti ateities pramonės šakas pagal šiuolaikinę JK pramonės strategiją, kartu pripažįstant, kad JK ir ES neturės dabartinio lygio prieigos prie kitos sutarties šalies rinkų;

- naujus ekonominius ir reguliavimo susitarimus dėl **finansinių paslaugų**, išsaugant integruotų rinkų teikiamą naudą abiem pusėms ir užtikrinant finansinį stabilumą, bet kartu gerbiant JK ir ES teisę kontroliuoti patekimą į savo rinkas. Pažymėtina, kad tokie susitarimai nedubliuos ES pasų naudojimo tvarkos;
- tęstinį bendradarbiavimą **energetikos ir transporto srityse**; siekiama išsaugoti vieningą elektros energijos rinką Šiaurės Airijoje ir Airijoje, formuoti platų bendradarbiavimą energetikos srityje, rengti susitarimą dėl oro transporto ir derinti abipusius susitarimus dėl kelių vežėjų ir keleivių vežėjų operatorių;
- **naują sistemą**, kuria būtų įgyvendinta JK savo sienų kontrolė ir leidžiama JK ir ES piliečiams toliau keliauti į kitą sutarties šalį, o įmonėms ir specialistams – teikti paslaugas. Ši sistema turėtų atitikti susitarimus, kuriuos JK gali ateityje sudaryti su kitais artimais prekybos partneriais; ir
- atsižvelgiant į plačią šios partnerystės apimtį, privalomąsias nuostatas, garantuojančias **atvirą ir sąžiningą prekybos aplinką**, siekiama įsipareigoti taikyti bendrą valstybės pagalbos taisyklių sąvadą, nustatyti reguliavimo institucijų bendradarbiavimo susitarimus dėl konkurencijos ir susitarti išlaikyti aukštus standartus taikant negrįžtamas nuostatas šiose srityse, įskaitant aplinkosaugos ir įdarbinimo taisykles; tai turi būti atliekama atsižvelgiant į tvirtus JK vidaus politikos įsipareigojimus.

Bendrai vertinant, tokia partnerystė leistų JK ir ES **įvykdyti savo įsipareigojimus Šiaurės Airijai ir Airijai palaikant bendrus santykius ateityje**: išlaikyti konstitucinį ir ekonominį JK vientisumą; gerbti Belfasto („Didžiojo penktadienio“) susitarimo raidę ir dvasią; ir užtikrinti, kad nebebus taikomas darbinis teisinis tekstas, kai JK susitars su ES dėl „grįžties negalimumo“ sprendimo kaip pasitraukimo sutarties dalies.

Nors Vyriausybės pasiūlymas yra plataus masto, jis taip pat galimas įgyvendinti ir užtikrina referendumo rezultato vykdymą: **visapusiškai gerbiamas JK suverenumas, taip pat atsižvelgiama į ES savarankiškumą**, Parlamentas turi teisę nuspręsti, kuriuos teisės aktus jis priims ateityje, pripažįstama, kad gali būti proporcingų pasekmių būsimų santykių veikimui tose srityse, kur JK ir ES turės bendrą taisyklių sąvadą.

Trumpai tariant, šiame pasiūlyme išreiškiama **teisinga ir pragmatiška** ateities prekybos santykių tarp JK ir ES **pusiausvyra**, apsauganti darbo vietas ir pragyvenimo šaltinius bei atnešanti rezultatus, kurie iš tiesų atitinka abiejų pusių interesus.

Saugumo partnerystė

Europos saugumas buvo ir išliks sąlyga JK saugumui, todėl Vyriausybė yra **besąlygiškai pasiryžusi** jį išlaikyti.

JK narystės ES metu, valstybė **dirbo su visomis narėmis, siekdama sukurti reikšmingą priemonių rinkinį, kuris palaikytų bendrus JK ir ES operatyvinius pajėgumus** ir padėtų apsaugoti piliečius. Svarbu, kad JK ir ES tęstų bendradarbiavimą ir išvengtų operatyvinių pajėgumų trūkumų po JK pasitraukimo.

JK nebebus įtraukta į ES bendrą užsienio, gynybos, saugumo, teisingumo ir vidaus reikalų politiką. Vietoj to, Vyriausybė siūlo naują saugumo partnerystę, pagal kurią būtų palaikomas glaudus bendradarbiavimas, kadangi **pasaulis nuolat keičiasi, taip pat keičiasi ir grėsmės, su kuriomis susiduria JK ir ES.**

Tuo remiantis, Vyriausybės parengta vizija grindžiama **saugumo partneryste**, apimančia:

- pastangas išlaikyti esamus **operatyvinius pajėgumus**, kuriuos JK ir ES naudoja savo piliečių saugumui užtikrinti, įskaitant teisėsaugos institucijų galimybę dalytis svarbiais duomenimis bei informacija ir praktinį bendradarbiavimą, siekiant iširti rimtą nusikalstamą ir teroristinę veiklą. Bus siekiama bendradarbiauti remiantis esamomis priemonėmis ir prireikus pagal susitarimą pakeičiant teisės aktus bei veiklos praktiką, kad būtų užtikrintas JK ir ES veiklos nuoseklumas;
- **JK dalyvavimą pagrindinėse agentūrose**, įskaitant Europolą ir Eurojustą; siekiama palaikyti efektyvų ir veiksmingą būdą dalytis patirtimi ir informacija, užtikrinant, kad teisėsaugos pareigūnai ir teisės ekspertai galėtų glaudžiai bendradarbiauti ir greitai koordinuoti operacijas bei teismo procesus; ketinama priimti šių agentūrų taisykles ir padengti jų išlaidas pagal naujus susitarimus, kuriais būtų pripažįstama, kad JK nebus valstybė narė;
- susitarimus dėl **užsienio politikos, gynybos ir vystymosi klausimų koordinavimo**; ketinama dirbti kartu, siekiant spręsti kai kuriuos svarbiausius globalius uždavinius, kai veiksmingiau dirbama bendradarbiaujant, ir toliau panaudoti didelius JK išteklius, patirtį, žvalgybą ir pajėgumus Europos vertybėms apsaugoti ir propaguoti;
- **bendrų pajėgumų vystymą**, palaikant JK ir ES kariuomenių veiklos efektyvumą ir sąveiką bei stiprinant Europos gynybos pramonės konkurencingumą, suteikiant priemones, padedančias spręsti dabartines ir būsimas grėsmes; ir
- **platesnį bendradarbiavimą** taikant „viso maršruto“ metodą neteisėtos migracijos priežastims spręsti, mezgant strateginį dialogą dėl kibernetinio saugumo, kuriant sistemą, skirtą bendradarbiavimui kovos su terorizmu srityje remti, teikiant paramą ir patirtį civilinės saugos srityje ir dirbant kartu sveikatos apsaugos srityje.

Kryžminis ir kitoks bendradarbiavimas

Galiausiai Vyriausybė mano, kad būsimi santykiai turėtų apimti bendradarbiavimo sritis, kurios yra už dviejų pagrindinių partnerystės ribų, bet kurios vis tiek yra gyvybiškai svarbios JK ir ES. Šios bendradarbiavimo sritys yra:

- **asmens duomenų** apsauga, užtikrinant, kad dėl būsimų santykių palengvėtų tolesnis laisvas duomenų judėjimas, siekiant paremti verslo veiklą ir bendradarbiavimą saugumo srityje, ir būtų padidintas verslo saugumas;

- kolektyvinės pastangos, kuriomis siekiama geriau suprasti ir tobulinti žmonių gyvenimą Europoje ir už jos ribų; siekiama sukurti **bendradarbiavimo susitarimus** dėl mokslo ir naujovių, kultūros ir švietimo, plėtros ir tarptautinių veiksmų, gynybos mokslinių tyrimų ir plėtros bei kosmoso, kad JK ir ES galėtų toliau bendradarbiauti šiose srityse, taip pat ir pagal ES programas, prie kurių JK atitinkamai prisidės finansiškai; ir
- **žuvininkystė**; šioje srityje siekiama naujai susitarti dėl kasmetinių derybų dėl galimybės naudotis vandenimis ir žvejybos išteklių pasidalijimo remiantis sąžiningesniais ir labiau moksliniais metodais; šiais klausimais JK veiks kaip nepriklausoma pakrantės valstybė.

Praktinis „Brexit“

Norint pasiekti praktinio pobūdžio santykius, kurių reikia norint užtikrinti JK ir ES klestėjimą bei išlaikyti JK ir ES piliečių saugumą, **abi sutarties šalys turės būti užtikrintos, kad jos gali pasitikėti kitos sutarties šalies prisiimtų įsipareigojimų vykdymu.**

Taigi, norėdama paremti būsimus santykius, Vyriausybė siūlo bendrus **institucinius susitarimus**, kurie užtikrintų tinkamą demokratinę atskaitomybę, leistų santykiams ilgainiui vystytis, padėtų veiksmingai valdyti bendradarbiavimą ir įgalintų JK ir ES spręsti iškilusius klausimus.

Šie susitarimai, kurie galėtų būti priimti asociacijos sutarties forma, **užtikrintų naujos sutarties tvarumą**, kad ji dabar ir ateityje būtų naudinga JK ir ES piliečiams.

Juose būtų numatytas **nuolatinis JK ir ES vadovų ir ministrų dialogas**, atsižvelgiant į būsimų santykių gylį ir pripažįstant abiejų sutarties šalių reikšmę pasaulio mastu.

Jais būtų **palaikomas sklandus santykių funkcionavimas**, paremiant įvairias JK ir ES suderintas bendradarbiavimo reguliavimo srityje formas. Tose srityse, kur JK yra įsipareigojusi ES, taip pat tose srityse, dėl kurių Vyriausybė siūlo, kad JK laikytųsi bendro taisyklių sąvado, būtų nustatyta aiški atitinkamų taisyklių atnaujinimo procedūra, pagal kurią būtų gerbiamas JK suverenitetas ir būtų numatyta Parlamento kontrolė.

Tokiuose susitarimuose būtų numatytos **griežtos ir tinkamos ginčų sprendimo priemonės**, įskaitant ginčų sprendimą per jungtinį komitetą, o daugelyje sričių - pasitelkiant privalomą nepriklausomą arbitražą; siekiama, taikant bendrą standartinę procedūrą, priderinti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, kaip ES taisyklių aiškinimo institucijos, vaidmenį, bet remiamasi principu, kad vienos šalies teismas negali išspręsti šalių tarpusavio ginčų.

Šios priemonės užtikrintų, kad tiek JK, tiek ES **aiškintų taisykles nuosekliai**; teisę JK įgyvendintų JK teismai, o ES – ES teismai, numatant įpareigojimą, kad JK teismai tinkamai atsižvelgtų į ES teismų praktiką tik tose srityse, kur JK ir toliau taikys bendrą taisyklių sąvadą.

Galiausiai šie susitarimai **suteiktų lankstumo**, būtų užtikrinama, kad JK ir ES galės peržiūrėti santykius, reaguoti ir prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių bei iššūkių.

Judėjimas į priekį

Vyriausybė mano, kad **šis pasiūlymas dėl principinio ir praktinio „Brexit“ yra tinkamas** tiek JK, tiek ES.

Juo būtų gerbiamas referendumo rezultatas ir įvykdomas jo pažadas, kartu užtikrinant, kad JK pasitrauktų iš ES nepasitraukdama iš Europos ir būtų **pasiekta nauja sąžininga abiejų pusių teisių ir pareigų pusiausvyra**.

Atsižvelgiant į 50 straipsnio dvasią ir abiejų pusių įsipareigojimą laikytis principo, kad „dėl nieko nesusitarta, kol nėra susitarta dėl visko“, **sutartis dėl pasitraukimo ir būsimų santykių struktūra yra neatskiriamai susijusios**, ir todėl jos turi būti sudarytos kartu.

Abi šalys turės susitelkti, kad „**Būsima struktūra**“ būtų **kuo greičiau išreikšta teisine kalba**; tai reikia padaryti prieš ratifikuojant privalomus susitarimus, kuriais remiantis ši struktūra įsigalios. Tokiu būdu būtų siekiama užtikrinti sklandų ir tvarkingą perėjimą nuo įgyvendinimo laikotarpio prie būsimų santykių.

Remdamasi šiuo pasiūlymu, Vyriausybė dabar įpareigos **JK derybų grupę, kad ji kuo greičiau įsitrauktų į derybas su ES**, ir kad šiais metais būtų pasiektas esminis susitarimas dėl būsimos struktūros ir sutarties dėl pasitraukimo.